

Valkoinen ja musta morsian

Eräs vaimo meni muinoin tyttärensä ja tytär-puolensa kanssa niitulle heiniä haravoimaan. Silloin tuli hyvä Jumala köyhänä miehenä heitä vastaan ja kysyi: "mistä kylään tie käypi?" - "Jos tuon tahdot tietää," vastasi äiti, "joudat kyllä itsekin hakea," ja tytär siihen vielä lisäsi: "jos ehkä pelkää, ett'et tietä osaa, niin ota opas mukhasi." Mutta tytär-puoli lausui: "mies parka, minä tahdon tulla sinulle oppaaksi, seuraa vain minua!" Silloin hyvä Jumala niin ankarasti vihastui äidille ja hänen tyttärellensä, että hän heihin selin kääntyi ja tuomitsi heitä tulemaan niin mustaksi kuin yö sekä rumaksi kuin synty. Mutta tytär-puoli raukkaa Jumala armahti sekä seurasi häntä, ja kun olivat kylän lähelle ennättäneet, siunasi hänet Herra sanoen: "toivo itselles kolme asiaa, minä net sinulle annan." Silloin tyttö vastasi: "minä tahtoisin olla ihana ja puhdas, kuten aurinko." Heti tuli hän yhtä valkoiseksi ja ihanaksi, kuin päivä. "Sitten vielä tahtoisin rahakukkaron semmoisen, ettei ikinä tyhjäksi tulisi." Sen hyvä Jumala myöskin lahjoitti hänelle, mutta lausui myös: "älä parasta unhoita." Tyttö silloin sanoi: "toivompa kolmanneksi, että kuoltuani perisin ijankaikkisen autuuden." Tämä hänelle myöskin luvattiin, ja nyt hyvä Jumala hänestä erkani.

Äiti-puoli ja hänen tyttärensä, kun kotia tultuaan havaitsivat, että he molemmat olivat mustia ja rumia, mutta tytär-puoli valkoinen ja ihana, oikein vihan vimman joutuivat eivätkä muuta ajatelleet, kuin mitenkä saattaisivat tehdä kiusaa tuolle tyttö raukalle. Mutta tytär-puolella oli Riku niminen veli, jota hän hyvin rakasti, ja veljellensä hän kertoi kaikki, mitä oli tapahtunut. Tämä hänelle kerta sanoi: "sisareni rakkahin! tahtoisimpa maalaamalla kuvata muoto-kuvaa, jotta yhä olisit silmiäni edessä, sillä minä sinua rakastan niin hartahasti, että aina tahtoisin sinua katsella." Tähän tyttö vastasi: "mutta älä anna kenenkään nähdä kuvaa." Riku nyt maalasi sisarensa kuvan ja pani sen riippumaan kamarinsa seinään; mutta hän kuninkaallisessa linnassa asui, sillä olipa hän kuninkaan kuskina. Joka päivä hän seisoi tuon ihanan kuvan edessä, kiittäen Jumalaa siitä onnesta, joka oli rakkaalle sisarelle suotu. Siltä kuninkaalta, jonka palveluksessa Riku oli, kuolema nykyään oli ryöstänyt puolison, niin suloisen kauniin, ett'ei hänen vertaistansa löytynyt mistään, ja kuningas häntä suri

suuresti. Hovi-palveliat, jotka tähän aikaan näkivät kuskin joka päivä seisovan sisarensa ihanan kuvan edessä, kadehtivat häntä sekä ilmoittivat asian kuninkaalle. Tämäpä käski, että kuva tuotaisiin hänen tykönsä, ja näki nyt, että se oli varsin kuninkaanna vainajan muotoinen, mutta vieläkin kauniimpi, ja tulinen rakkaus silloin syttyi kuninkahasen. Hän käsketti heti kuskin luoksensa sekä kysyi, ketä kuva osoitti. Kun nyt kuski sen sanoi sisarensa muoto-kuvaksi, päätti kuningas, että tämä tyttö, eikä kukaan muu, pääsisi hänen puolisoikseen, antoi Rikulle hevoset, vaunut ja komeat kultaiset vaatteet sekä lähetti hänen tuomaan tuota valittua morsianta. Kun Riku tämmöisen sanoman toi kotiansa, iloitsi hänen sisarensa, mutta Musta rupesi toisen onnea kadehtimaan, vihastui oikein silmittömäksi ja sanoi äidillensä: "mihinkä nyt on kaikista teidän tempuistanne, koska ette kuitenkaan saata toimittaa minulle tuommoista onnea?" Siihen akka vastasi: "ole vain huoletti, kyllä minä sen onnen piankin sinulle toimitan," ja noitumisillaan hän kuskin silmät niin lumosi, että tuo tuli puoli-sokeaksi, sekä tukki tytär-puolensa korvat niin kovasti, että hän puoli-kuuroksi kävi. He nyt vaunuihin astuivat, ensiksi morsian ihanassa kuninkaallisessa puvussaan ja sitten äiti-puoli tyttärenensä, ja Riku kutsin-penkille istui ajamaan. Kun olivat vähän matkan kulkeneet, huusi kuski:

"Sisar! itses verhoita,
ett'ei sade saavuta
eikä tomu tomuta,
jotta tulet ihanana kuninkaasi luoksi."

Morsian kysyi: "mitä sanoo rakas veljeni?" - "Oi," vastasi akka, "hän kääsee sinun riisua päältä kultaisen pukusi sekä antaa sen sisarellesi." Silloin tyttö vaatteensa riisui yltään ja antoi net Mustalle, joka puolestansa hänelle kurkoitti huonon, harmaan hameensa. Sitten he matkustivat eteen-päin, mutta vähän ajan kuluttua sanoi veli toisen kerran:

"Sisar! itses verhoita,
ett'ei sade saavuta
eikä tomu tomuta,

jotta tulet ihanana kuninkaasi luoksi."

Morsian nyt kysyi: "mitä sanoo rakas veljeni?" - "Oi," vastasi akka, "hän pyytää, että sinä kultaisen päähinees antaisit sisarellesi." Tyttö silloin päästään otti kultaisen päähineensä ja pani sen sisarensa päähän sekä istui itse avo-päin. He sitten kulkivat yhä eteen-päin, mutta hetken päästä huusi veli uudestaan:

"Sisar! itses verhoita,
ett'ei sade saavuta
eikä tomu tomuta,
jotta tulet ihanana kuninkaasi luoksi."

Ja taas kysyi morsian: "mitä sanoo rakas veljeni?" - "Oi," tokasi akka vastaukseksi, "hän kehoittaa sinua vähän kurkistamaan ulos vaunuista." Mutta sattui paan vaunut juuri kulkemaan siltaa, jonka molemmin puolin syvä vesi ammoitti. Kun nyt morsian nousi istualta ja pisti päänsä vaunuista, lykkäsivät nuot toiset molemmat hänen ulos, joten hän putosi alas jokeen. Mutta kun hän oli vetehen vaipunut, nousi samassa silmänräpäyksessä veden pinnalle lumi-valkoinen suorsa, joka läksi uiskentelemaan jokea alas. Veli ei tätä ollenkaan huomannut, vaan ajoi vain ajamistansa, kunnes jouduttiin linnaan. Silloin hän tuon Mustan vei sisarenaan kuninkaan luo, sillä, huono-näköinen kuten oli, hän tämän luuli omaksi sisareksensa, koska hän sen verran selitti, että huomasi kultaisten vaattehien tytön yllä kimaltelevan. Kun kuningas nyt näki, kuinka hirveän ruma tuo hänelle ai'ottu morsian oli, vihastui hän kovasti ja käski viskata kuskin erähäsen kuoppaan, joka oli saukkoja ja käärmeen-sikiöitä täynnänsä. Mutta vanha noita taas tiesi tempuillaan saada kuninkaan niin pauloihinsa kiedotuksi, että hän piti akan tyttärinensä luonaan, jopa vielä niin sokaistuksikin, että tuo Musta hänen mielestään näytti varsin välttävältä ja tottakin pääsi hänen puolisoiksensa.

Eräänä iltana kun musta morsian istui kuninkaan sylissä, tuli valkoinen suorsa uiden lasku-ränniä pitkin kuninkaan kyökkiin ja sanoi kyökki-pojalle:

"Poika! valkeaa nyt joudu virittään,
että sukkiani pääsen lämmittään."

Kyökki-poika teki, mitä käskettiin, ja sytytti takalle valkean; silloin suorsa tuli heti istumaan lieden eteen, pudisteli siipiään sekä silitteli noukallaan sulkiansa.

Siinä lieden suloa nauttien se kysäsi:

"Kuinka voinee Riku veljeni?"

Kyökki-poika vastasi:

"Hän nyt makaa kuopassa
Käärmevien parissa."

Sitten kysyi taas lintunen:

"Mitä tehnee musta noita nyt!"

Kyökki-poika pani vastaukseksi:

"Hän kuninkaan helmassa
lepäilepi rauhassa."

Silloin suorsa sanoi:

"Oi, onneton aika!"

ja ui pois lasku-ränniä pitkin.

Seuraavana iltana se taas tuli sekä kysyi samalla tavalla, ja tulipa vielä kolmantenakin. Silloin ei kyökki-poika enään saattanut olla tuota puhumata, vaan ilmoitti kuninkaalle tämän asian. Mutta kuningas tahtoi itse nähdä suorsan sekä meni ensi iltana kyökkiin, ja kun suorsa päänsä pisti ulos lasku-rännistä, otti kuningas miekkansa ja hakkasi pään poikki linnulta, jolloinka tämä heti muuttui mitä ihanimmaksi neitoseksi, joka aivan oli Rikun maalaaman kuvan muotoinen. Kuningas tästä joutui vallan ilon innostuksiin, ja koska tyttö siinä seisoi liko-märkänä, lähetti hän tuomaan kalliita vaattehia sekä käski neidon pukeutua niihin. Nyt neitonen kertoi, miten hän viekkauudella ja kavaluudella oli petetyksi tullut sekä viimein tuupattiin jokehen, ja rukoili, ensimmäiseksi rukoukseksensa, että hänen veljensä laskettaisiin käärme-kuopasta. Ja kuningas kun oli tämän hänen toivonsa toteuttanut, meni siihen huonehesen, jossa istui tuo vanha noita. Tältä hän nyt kysyi: "mitä se ansaitsee, joka näin tekee," ja rupesi sitten juttelemaan, mitä täällä jo on kerrottu. Mutta akka oli niin häikäistynä, ett'ei hän mitään pahaa aavistanut, vaan vastasi: "semmoinen ei parempaa ansaitse, kuin että häntä alastomaksi riisutaan sekä pistetään rauta-piikkiseen tynnyriin, jonka etehen sitten valjastetaan hevonen tätä mailman ääriin

laahaamaan." Aivan näin hänen kävikin ja samoin myös hänen mustan tyttärensä. Mutta kuningas nai tuon ihanan valkoisen morsiamen ja palkitsi hänen uskollista veljeänsä, tehden hänestä rikkaan, kunnioitetun miehen.

* * *